

A programokról részletes információ található a HNPI honlapján:

www.hnp.hu/csillagpark

Fotó: Balogh István

KIADJA:

Rónaörsz Természetvédelmi Egyesület
a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal együttműködve,
2014

www.ronaorzo.csillagpark.hu, www.hnp.hu

A projekt a Földművelésügyi Minisztérium
Zöld Forrás Programja támogatásával valósul meg.
Azonosító: PTKF/315/2014

LÁTNIVALÓK A HORTOBÁGYI CSILLAGOSÉGBOLT-PARKBAN

A látogatók számára a hortobágyi éjszaka több látványosságot is nyújt. Alighanem a szabad szemmel is látható csillagok száma a legfontosabb. Míg a nagyvárosok központjából csak egy-két tucatnyi, az átlagos településekről pár száz csillag figyelhető meg, addig a Hortobágy egén mintegy kétezer fénypontot érzékelhetünk.

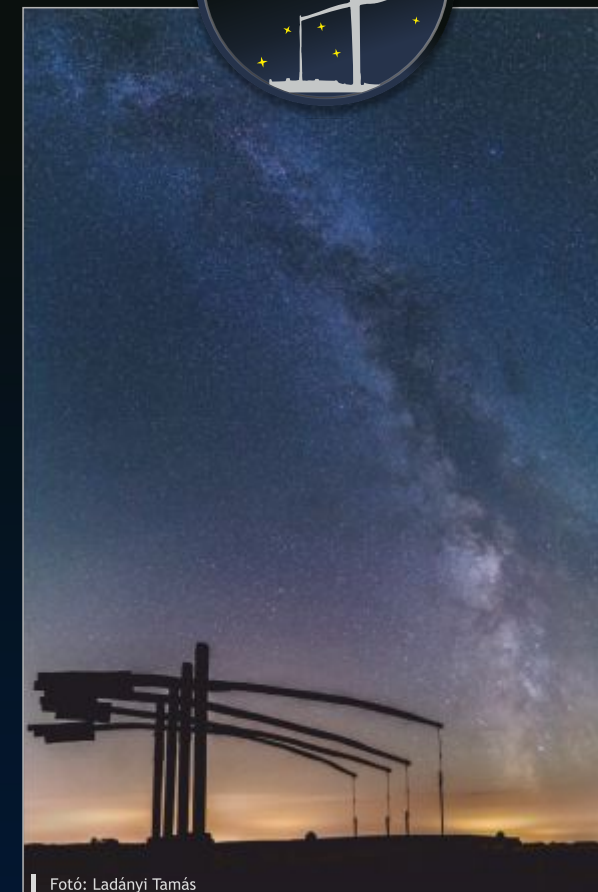

Őszi égbolt a Hortobágy-halastavi Kisvasút
indító állomása mellől fotózva (Fotó: Gyarmathy István)

Azoknak, akik még nem találkoztak ezzel a látvánnyal, a csillagokkal teleszórt égbolt az első meglepetés. Ahogy közeledik a nyár, esténként a Tejút egyre korábban jelenik meg az égbolton és látványos ezüstszalagként látszik a zavaró fényektől mentes területek felett. A tavaszi-kora nyári időszak estéi azért is érdekesek, mert ilyenkor figyelhető meg legjobban naplemente után nyugati irányban az állatövi fény - a bolygóközi porról szóródó napfény. Kevesen ismerik ma már ezt a jelenséget a fényszennyezés miatt, de a zavaró fényektől nem háborgatott csillagoségbolt-parkokból könnyen megfigyelhető derült időben. Mindez csak ízelítő a látványosságokból. Több látványos csillagcsoport látszik szabad szemmel is, és már kisebb távcsővel is ködök, csillaghalmazok tucatjait kereshetjük meg. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság által meghirdetett programokon (csillagséták, erdei iskolai programok) a résztvevőknek szakavatott munkatársak mutatják be a csillagoségbolt-park látnivalóit, és kozmikus környezetünk mellett a háborítatlan esti-éjszakai puszta élővilágát is. Felejthetetlen élményt nyújt egy halastavi csillagséta, vagy a Fecskeház erdei iskola új csillagdájának meglátogatása (előzetes bejelentkezés vagy meghirdetett program alapján).

EGYÉNI LÁTOGATÓK SZÁMÁRA KÉT HELYSZÍN JAVASOLT:

- A Balmazújváros és Tiszacsege közötti közúton található madármegfigyelő torony, mely szabadon és ingyenesen használható (a környező puszta viszont védett terület, belépni tilos).
- Hortobágy-Halastó. A halastói kisvasút indítóállomása előtti tér szabadon látogatható, alkonyat után innen is élvezhető a zavaró fényektől mentes hortobágyi égbolt.

Fotó: Ladányi Tamás

Hortobágyi Csillagoségbolt-park
Ahol az égbolt is élmény

A FÉNYSZENNYEZÉSRŐL

A fényszennyezés az éjszakai égbolt kifényesedése mesterséges földi fényforrások hatására. Az urbanizáció növekedésével a XX. század második felétől sokszorosára nőtt bolygónkon a fényszennyezés. Emiatt egyre kevesebb helyen találunk zavartalan csillagos égboltot, természetes éjszakai tájképet, környezetet.

A 40 km-re lévő Debrecen fénybúrája Hortobágyról is látszik
(Fotó: Gyarmathy István)

A fényszennyezés nem egyeztethető össze a védett természeti területek alapvető feladatával, mert a közvetlen és a távoli, szórt fények befolyásolják sok védett állatfaj (különösen ízeltlábúak, kétlábúak, madarak és denevérek) életét, megzavarják természetes napi és évszakos ciklusokhoz alkalmazkodó élettevékenységét, vándorlását. Ráadásul a természetes környezet szerves részét alkotó éjjeli tájkép megóvását is lehetetlenné teszi ez a környezetterhelés.

NEMZETKÖZI CSILLAGOSÉGBOLT-PARK

A „nemzetközi csillagoségbolt-park” címet az International Dark-Sky Association alapította.

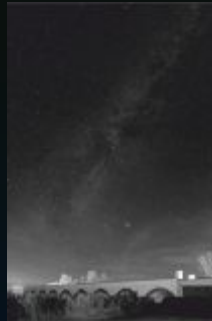
Miért van szükség ilyen parkok létrehozására?

Az elmúlt évtizedekben rohamosan csökkent azon területek kiterjedése, ahonnan a csillagos égbolt fényszennyezéstől mentesen látható. Gyermekeink úgy nőnek fel, hogy nem ismerik a Tejutat, pedig a csillagos égbolt a különböző kultúrák hozzá fűződő hiedelmeivel, hagyományaival, mitológiájával az emberiség kulturális örökségének is része, amit meg kell óvnunk a jövő nemzedékei számára! Nagyon sok faj él a Földön, amelyeket zavar a természetbe mesterségesen kibocsátott fény, és mivel sajnos a védett természeti területeket sem kerüli el ez a környezetterhelés, kiemelt figyelmet kell fordítani éjszakai környezetük védelmére, különös tekintettel azokra a helyekre, ahol még csekély, vagy nincs fényszennyezés. Ezekben a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken - ahol elenyésző az éjszakai fényszennyezés és megőrizhetők a természetes adottságok - világszerte csillagoségbolt-parkokat és -rezervátumokat hoznak létre.

Az International Dark-Sky Association (IDA) több más nemzetközi szervezettel (IUCN, UNESCO) egyeztetve, felterjesztés alapján, alapos helyzetelemzést és egy szakértői testület értékelését követően adja ki ezeket a diplomákat. Jelenleg (2014) 38 ilyen „nemzetközi sötét égbolt helyszín” van Földünkön (8 „közösség”, 21 „park” és 9 „rezervátum”).

A magyarországi csillagoségbolt-park program 2006-ban indult több szervezet összefogásával. Európában elsőként a Zselici Tájvédelmi Körzet nyerte el - egy időben a skóciai Galloway Parkkal - ezt az elismerést 2009-ben.

HORTOBÁGY: NEMZETI PARK, Világörökségi helyszín és Csillagoségbolt-park

Hortobágy jelképe a Kilenclyukú híd a fölötté húzódó Tejút sávjával a Csillagoségbolt-parknak is nevezetessége
(Fotó: Ladányi Tamás)

A háborítatlan éjszakai környezet a terület természetes-ségének fontos eleme! Ennek védelmére jött létre itt 2011-ben hazánk második csillagos-égbolt-parkja.

Képeslap a XX. század elejéről

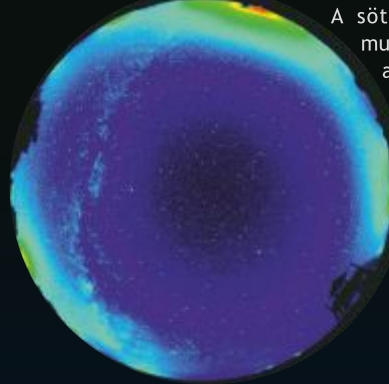
A Hortobágyi Nemzeti Park Magyarország egyik legnagyobb kiterjedésű, egybefüggő, természetes területe, és ez a zavaró fények hiányában, a természetes éjszakai tájkép háborítatlanságában is megmutatkozik.

Csillagfényes pásztor szállás Máta pusztán (Fotó: Ladányi Tamás)

AZ ÉJSZAKAI ÉGBOLT ÁLLAPOTA

A Csillagoségbolt-park területén folyamatosan ellenőrzik az égbolt állapotát fényességmérésekkel és fényképfelvételekkel. Szemléletesek a teljes égboltot mutató, halszemoptikás felvételek alapján készült mérések eredményei. Ezek a felvételek módosított színskála szemlélteti az ég fényességét.

A sötétkék és fekete árnyalatai mutatják az égbolt azon részét, ahol a fényesség nem nagyobb, mint a természetes égbolt derengésének a kétszerese. A zöld szín négyszeres, a narancssárga pedig már nyolcszoros fényességet - azaz erősebb fényszennyezést - jelent.

Az éjszakai égbolt feldolgozott halszemoptikás felvételen, mely Cserepes pusztán készült
(Fotó: Gyarmathy István, feldolgozás: Kolláth Zoltán)

A Hortobágyi Csillagoségbolt-parkban és környezetében az égbolt minősége a Nemzetközi Csillagoségbolt Szövetség által javasolt skálán ezüst szintű. Lakott területek viszonylagos közelségében ez nagyon jó érték.

Hortobágy a műholdfotó szerint is zavaró fényektől mentes oázis. (Hamis színes feldolgozás, ahol a kék szín jelzi a fényszennyezés hiányát, forrás: internet)

Hortobágyi Csillagoségbolt-park
Ahol az égbolt is élmény